

primia l'any 1526, referint-se a una part de l'or captat en l'aigua d'aquelles riberes (Mn. Josep Condó, BCEC VIII, 142); i Verdaguier observava que encara avui s'usava *primia* a la Vall d'Aneu (Borén: *Obres C.*, Pop. VII, 26; O. C., 1907, VI, 24); «*primia* Conca de Tremp, la quarta part d'un tros (DAg.).

Altreament la forma dissim. *promicia* (cf. fr. *prémices* etc.) es podia labialitzar en *promicia* (forma que lleigeixo també en cast. del S. XIII, *decima e promicia* rimant amb *cobdicia* etc., en una quarteta del *mester de clerecia*, crec del *Sacrificio de la Missa* de Berceo), que modernament he sentit per la Baixa Selva «els delmes i *prumisiões* de Sant Corneli», Tordera (1931). A la Vall d'Assua vacil·laven entre les dues: «los delmes y *promicies* de qui són --- pague lo delme al Sr. Rey y la *primia* al rector de Surp», *Capbreu de Rialb*, 1645 (10v. que hi lleigeixo el 1959). JM. de Sagarra en les seves *Memòries* (29) dóna una forma *promia* (que erròniament pren per un derivat de *probom*).

D'altra banda hi ha unes variants en *-eya* que són d'explicació menys clara: la llana que durant un any rebria un personatge «de delme et de *premeya* et de novè» Alt Berguedà, a. 1345 (Serra Vilaró, *Pinós i Mataplana* III, 162); «són contents pagar plenament sens frau ne engan delmes, *premeyes*, censos ---» en un doc. de remença de 1462 (Hinojosa, *Reg. Señor. en Cat.*, p. 361). En fi combinant-se això amb la labialització que es produï en *promicia* i *promia* veiem *premeya* ja en Lluïl: «Donats foren a clergues, censals e delmes e *premeyes* ab que visquessen», *Doctr. Pu.* (ed. Gili, p. 214, a base d'un ms. del S. xv); *premeya* a. 1452, en un doc. de St. Hilari (CaCandi, *St. Hilari Sacalm*, p. 106). Forma que avui és encara la d'Eivissa: «*prumeyes*: primicias» (PzCabr.); Mn. Macabich m'explicava que *Sa Colomina* servia per a l'arrendament i venda dels delmes de la *prumýya* de l'església civissenca (1963).

Cert que l'explicació fonètica de la variant en *-eia* no és evident, car de tota manera, trobant-se ja en Lluïl i en mss. dels Ss. XIV i XV és clar que no podem mirar-la com un cas de *-ea* amb *-y* antihiàtica, fenomen massa modern. Un cas comparable trobem en les *VidesR*, on apareixen *justesia* i *justeya* juntament, 73v2, també hi ha *justeya*, Desclot, *NCL*, II, 152.28; *justeiyá*, 152.30, i Coll (v, 226) en dóna altres quatre cites (en part errades o dubtosament accentuades). En tot cas no pensem en relació amb *pr(oh)ome* ni que fos com a etim. pop.: no solament se n'hauria format *promenia* amb *-n-* a l'Edat Mitjana, sinó que les variants *premeya* de 1345 o 1462 ja proven que *-eya* és independent de la labialització *prem-* > *prom-*. Havent estat usat com a sinònim de *primacia* (supra, *VidesR*) podem pensar que, per contaminació d'aquest mot, el mig savi *promicia* fou pronunciat *promexia, i després emmudint-se la *-z-* a la manera catalana *proméia* traslladà l'accent, a la manera de *HOMICIDIUM* > *omezizi* > *omeii* > *oméi*.

En fi, el fet de trobar *justeya*, al costat de *justesia*, en les *VidesR*, també ens pot fer pensar que *proméxia* eliminà la *z* passant a *proméya* sense trasllat d'accent.

Potser més aviat això últim, que és més simple. En tot cas Àversó ja fa constar que *promeya* es pronunciava amb accent a la *e* tancada («semisonant» rimant amb *remeya*, *desdeya* etc., 552.8). *Primeia*. *Primicial*. *Primiciat*. *Promeial*.

Aprimar c. 1400, en la Manescalía de la B. N. P., ms. 215: «lo cavall deu haver --- lo coll *prim* e larc e voltat per amunt, ample per les spatles e que s'vaja *aprimant* fins al cap, que sia molt *prim* ---» (*DBal.*, s. v. *cavall*, p. 297, lín. 35); «*aprimar-se*», *DTo*. 1647; avui general, fins a les Illes («*aprimà*: adelgazar», Pérez Cabrero). *Aprimament* (*DTo*. 1647). *Aprimació*; *aprimada*; *aprimadis*; *aprimador* és el cilindre que usen els flequers per pastar (el veig a casa del bon amic flequer mall. de Campos, 1964). *Aprimadura*.

Eprimar-se maestr. 'regatejar, ser mesquí': «un cor estimo / que batega ab lo meu / --- / És tot meu! Jo no m'emprimo / en tornar-li l'amor fins a la mort», GaGirona (*Seidia*, 176, de nou 69, i definit «fer el cicater» a la p. 279). *Emprimada*. *Emprimadora*. *Emprimat*.

CPT.: *Primavera* [Lluïl] «s'elegren e s'esbaudexen (*esbandexen* err. tip. o de lectura) en lo temps de la *prima vera*, con los arbres aduen fulles e flors», cita d'*AlcM*; «lo rei de França sí féu fer paga de 6 meses a rics hòmens, cavallers e sirvents ---: com la paga hac feta fer lo rei de França, e la *primavera* fo venguda, l'orífama exí de París, e tota hora aesmà hom --- que venien ab lo rei de França devuit milia hòmens a cavall; e, de gent de peu, sens tot nombre --- que tuit deien: —aitant poder mena --- tantost haurà tota la terra d'En Pere d'Aragón ---», Muntaner (fets de 1285, *Casac*, IV, 9.17, § 119). Les *VidesR* porten *ver*, 111v2, n. 136 («les batales que s solen escoumre en *ver*»); però a 59v2, si bé en tres passatges hi ha *ver* en el ms. principal, el ms. B (que també és del S. XIV, més tardà), hi posa *primavera*. «Sí'm leví un bon maití: / temps era de *primavera*», Turmeda (*Div. de Mall.*, *NCL.*, 103).

Bernat Metge ja va invocar en el *Somni* la frase feta «una flor no fa *primavera*» (IV, Riq., 234.18). També figura en l'*Atlas* català de 1375; i els dos (o un??) magnífics poetes barcelonins Stela l'usen a mj. S. xv, en esplendoroses metàfores: «Dient-li: —Déu, *pintor de primavera!*»: epítet del Pare Etern que vesteix de variats fullatges les plantes primaverenques, Miquel Stela, 82; «Pinzells ab sanc, *pintant la primavera*», Comanador Stela, 39. L'*InuLC* registra «del viatge que en aquesta *primavera* entenen fer», doc. ross. de 1419; «*primavera*: tempus vernum» en JnEsteve (*LiEleg.*, a. 1472, i-5-f); i en Busa-N. Popularment s'ha usat *primavera de l'hivern* per anomenar la tardor, i amb aquest valor ja el trobem en el *Vocab. Cat.-Al.* de 1502, que tradueix *primavera* per «herbst» (§ 197, mentre que per a la de maig deu entendre *pentecosta* «p̄fingsten», únic que en la seva enumeració posa al costat de *herbst*, *sumer*: estiu, i *winter*: hivern).

No cal dir que modernament ha omplert la veu de grans escriptors moderns, en moments culminants de